

Hansa Borg Bryggerier avd. Kristiansand

Setesdalveien 17
4616 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ildikó Nordensvan, 37 01 75 51

Oversendelse av tillatelse - Hansa Borg Bryggerier AS

Fylkesmannen i Agder gir Hansa Borg Bryggerier AS, avd. Kristiansand tillatelse etter forurensningsloven § 11, jf. §§ 16 og 18. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt. Tillatelsen gjelder fra dags dato og erstatter tidligere tillatelse til virksomheten.

Fylkesmannen fatter vedtak om gebyr på kr. 65 600,- for behandling av saken.

Vedtakene kan påklages av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen en frist på tre uker fra avgjørelsen er tatt.

Vi viser til søknad av 31.8.2018 om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven. Videre viser vi til møte den 13.3.2019 samt øvrige opplysninger i saken.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen i Agder gir med dette tillatelse på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brev. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16 og endret i medhold av § 18.

Fylkesmannen i Agder har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsettingen av vilkårene lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket, sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Ved fastsettingen av vilkårene har Fylkesmannen i Agder videre lagt til grunn hva som kan oppnås med beste tilgjengelige teknikker.

Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel om gebyr i utkast til tillatelse den 5.4.2019. Videre viser vi til forurensningsforskriftens kapittel 39 om gebyrer til statskassen for Fylkesmannens arbeid med tillatelser mv. Vi varslet sats 5 for behandling av søknaden. Fylkesmannen har vurdert tidsbruken og kommet til at det er riktig å fastsette gebyret til sats 5, dvs. kr. 65 600,-.

Hjemmel for vedtaket er forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett.

1 Generelt om tillatelser etter forurensningsloven

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, har vi uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i tillatelsens pkt. 3 og følgende. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen i den grad opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. For virksomheter som benytter slike stoffer som innsatsstoffer eller de dannes under produksjonen, er utslipp av stoffene bare omfattet av tillatelsen dersom dette fremgår uttrykkelig av vilkårene i tillatelsens pkt. 3 og følgende eller utslippene er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning.

Vi vil understreke at all forurensning fra bedriften isolert sett er uønsket. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte utslippsgrensene, plikter bedriften å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Denne tillatelsen kan senere endres i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringsøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften viser vi til Miljødirektoratets hjemmesider på internett www.miljodirektoratet.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

2 Bakgrunn og søknaden

Hansa Borg Bryggerier ønsker å ha en ramme for å produsere inntil 5 000 m³ mineralvann, 1 000 m³ sider og 16 000 m³ øl per år. Hansa Borg Bryggerier sin gjeldende utslippstillatelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder har betydelig større rammer for mineralvann, men inneholder ikke rammer for sider. Tillatelsen er 20 år gammel og dermed er det behov for å oppdatere vilkårene i henhold til gjeldende regelverk innenfor forurensningsområdet.

Egenkontrollrapportene viser overskridelser av grenseverdiene for organisk stoff (målt som kjemisk forbruk KOF) og pH i de siste 3-4 årene. Fylkesmannen ba i 2017 og 2018 om at bedriften sender redegjørelse for tiltak og utslippsreduksjon samt søknad om revidert tillatelse.

Prosessavløpet fra virksomheten går til kommunalt avløpsrenseanlegg på Odderøya og videre til Kristiansandsfjorden. Avløpsanlegget på Odderøya har tillatelse fra Fylkesmannen, datert 15.4.2013.

Kristiansand kommune har stilt påslippskrav til utslippet i henhold til forurensningsforskriftens kap. 15A, jf. påslippstillatelse av 23.06.2015.

Søknaden er sammenstilt av Rambøll og inneholder beskrivelse av produksjonen, teknisk miljøanalyse, risikovurderinger, liste over innsatsstoffer, forslag til løsninger for utslippsreduksjon og støyrappport mm. Søknaden omfatter også forslag til grenseverdier for utslipp til vann. Bedriften foreslår at kun konsentrasjonen av KOF og SS reguleres med grenseverdi, og at BOF, TOC, SS, temperatur, pH og vannmengde overvåkes.

Etter forespørsel fra Fylkesmannen har bedriften i-post av 19.3.2019 og 5.4.2019 søkt om grenseverdi for BOF, TOC, SS, temperatur, pH og vannmengde. Hansa Borg Bryggerier søker om utslipp av prosessavløpsvann på 100 m³/h.

3 Saksgang og forhåndsvarsling

3.1. Høringsuttalelser

Søknaden har vært på begrenset offentlig høring. Det kom høringsinnspill fra Kristiansand kommune som er oppsummert under:

Kristiansand kommune ønsker tydeligere avklaringer på følgende spørsmål:

- Hvordan vil den omsøkte endringen i utslipp påvirke utslippsmengder av organisk stoff?
- Hvordan vil den omsøkte endringen i utslipp påvirke mengden i påslipp av prosessavløpsvann?
- Hvordan vil den omsøkte endringen i utslipp påvirke mengden av partikulært materiale i påslippet?

Kommunen ønsker generelt at forurensning håndteres ved kilden, og at prosessavløpsvann fra Hansa Borg Bryggerier skal behandles på en slik måte at det tilfredsstiller kravene i påslippstillatelsen.

Kommunen påpeker feil i utslippssøknad pkt. 4.9, der det står at Odderøya renseanlegg har en biologisk renseprosess. Dette er per dags dato ikke i drift ved Odderøya renseanlegg grunnet tekniske utfordringer med utbyggingen av renseanlegget og den nye prosessen. Det vil være et biologisk rensetrinn i drift når utbyggingen er fullført.

Kommunen har periodevise utfordringer med kapasitet og drift av avløpsanlegget som gjør at avløpsvann ikke kommer frem til renseanlegget, men i stedet går urensset til fjorden som overløpsutslipp. Hansa Borg Bryggerier er påkoblet kommunal spillvannsledning i kulvert under bryggeritomta. I perioder vil prosessavløpsvann fra Hansa Borg Bryggerier kunne ledes via kulverten til havnebassenget som overløpsutslipp.

For Odderøya renseanlegg, er det viktig at påslipp fra Hansa Borg Bryggerier spres utover døgnet for å unngå støtbelastninger.

Kommunens mener at det er nødvendig å ha grenseverdier for KOF, pH, temperatur og mengde prosessavløpsvann i den nye tillatelsen.

Kommunen påpeker at renseanleggets renseprosess er avhengig av kjemisk felling og denne prosessen har en optimal pH-intervall. Generelt sett er situasjonen slik at jo mer avløpsvannet fraviker fra optimal fellings-pH, desto vanskeligere blir det å få en god renseprosess, og desto dyrere blir det å drifte renseanlegget. Årsaken til dette er at virksomheten ved økende avvik fra optimal pH må dosere en større mengde kjemikalier for å få en optimal pH til rense- og fellingsprosessen.

Bedriftens kommentarer til høringsuttalelse

Rambøll har på vegne av Hansa Borg Bryggerier gitt følgende kommentarer til høringsuttalelsen den 26.2.2019:

Utslipp fra bryggeriet er ikke endret og de omsøkte grenseverdiene for KOF og SS er beregnet ut i fra det faktiske utslippet i senere år. Det søkes imidlertid om redusert totalramme for produksjonen.

For å se utslippskrav i tillatelsene fra kommunen og Fylkesmannen i sammenheng inviterte Rambøll de berørte partene til møte.

Møte den 13.3.2019

På møtet tok Fylkesmannen opp kravstilling for utslipp til vann, støy, avfallshåndtering og utslipp til luft.

Vi orienterte om at vi ville fastsette grenseverdier for organisk stoff, suspendert stoff, avløpsmengde, pH og temperatur i tillatelsen.

Etter møtet har Fylkesmannen mottatt tilleggsopplysninger i e-post av 28.3.2019 fra Kristiansand kommune som er oppsummert nedenfor.

Kommunen opplyser at i kulverten under bryggeriet er det et 800 mm rør som kommer inn. Her kommer en åpen overløpskasse før dimensjonen snevres inn til 350 mm nedstrøms. En hydraulisk belastning på 100 m³/h fra Hansa Borg Bryggeri vil medføre at all teoretisk kapasitet vil være oppbrukt. Dette betyr også at ledningsnettet ikke vil ha sikkerhetsmargin i tilfelle overløp i kulverten. Ved ev. flomhendelser kan vannet stue seg opp, og dette vil føre til alvorlige konsekvenser for bebyggelsen i Glimsmyra mm. Kommunen mener derfor at påslipp fra Hansa Borg Bryggerier ikke kan være mer 5-10 l/s.

Når det gjelder temperatur, mener kommunen at temperatur over 60 °C kan skade plastrør. Temperaturer på 50 °C er heller ikke optimalt, og vil skade levetiden til de aktuelle rørene. Kommunen foreslår en grenseverdi på 40 °C.

Det optimale for kommunen angående pH er ned mot renseanleggets fellings-pH som for øyeblikket er litt under 6. Kommunen ønsker at pH fastsettes mellom 5 - 6 eller 5 - 6.5. pH-svingninger ellers kan være problematisk for renseanlegget, men redusert hydraulisk belastning vil redusere ev. negativ konsekvens for renseanlegget.

Slik kommunen ser det er altså det viktigste å redusere vannmengder over tid, både for å beskytte drift og kommunalt renseanlegg, men også overløpsdrift.

3.2. Kommentar til utkast til tillatelse

Fylkesmannen oversendte et utkast til tillatelse til Hansa Borg Bryggerier den 5.4.2019. Rambøll sendte på vegne av Hansa Borg Bryggerier kommentar til utkastet den 17.4.2019.

Kommentarer fra Hansa Borg Bryggerier

Hansa Borg Bryggerier bemerker at tilleggsopplysninger i e-post av 28.3.2019 fra Kristiansand kommune er svært forskjellig fra hva bedriften oppfattet ble sagt under møtet 13.3.2019.

Hansa Borg Bryggerier gir følgende kommentarer:

Vannstrøm:

Bedriften oppfatter det slik at vannstrømmen er den mest kritiske parameteren. Bedriften poengterer at grenseverdi på 10 l/s tilsvarer 36 m³/t, som er en dramatisk reduksjon ift. nåværende maksimale vannstrøm på 100 m³/t.

Temperatur:

Lavere temperatur er ønskelig, men dette kan komme i konflikt med redusert grenseverdi for vannstrøm. Løsningen for lavere temperatur er primært å tilføre kaldt vann. Grenseverdi på 45 °C kan bli utfordrende for bedriften å overholde. Imidlertid tror bryggeriet at det kan være mulig å overholde grenseverdien etter at pågående utbedringsarbeider er gjennomført. Disse vil være slutført innen få uker. Dersom det viser seg at det likevel ikke er mulig ønsker bedriften å komme tilbake til dette punktet.

pH:

Det er langt fra utslippet til renseanlegget hvor felling er avhengig av pH litt under 6. Fortynning grunnet mange andre kilder på ledningsnettet tilsier at pH i utslippet er mindre viktig. Grenseverdi 5,5-8 er akseptabelt for bryggeriet, men dette vil kreve regulering ved tilsetning av kjemikalier ved virksomheten.

Døgnblandprøve:

Bryggeriet tar nå en ukeblandprøve i måneden. Prøven kjøles og konserveres med svovelsyre fortløpende. Bryggeriet har god erfaring med dette og mener det gir representative resultater. Bryggeriet ønsker å fortsette med dette. Produksjonen varierer betydelig gjennom uka. Tilsvarende representativitet som for ukeblandprøve vil kunne kreve 7 døgnblandprøver over en uke hver måned. Kostnader og tidsbruk vil være opp til 7 ganger dagens nivå. Foreslåtte grenseverdier er beregnet på grunnlag av ukeblandprøver. Det er usikkert hvordan utslipp beregnet ut i fra døgnblandprøver vil slå ut ift. grenseverdier beregnet slik.

Dersom Fylkesmannen står ved kravet om døgnblandprøver ønsker bryggeriet en testperiode for å vurdere og eventuelt beregne nye grenseverdier samt vurdere nødvendig prøvetakingsfrekvens. Gitt dagens ukese- og sesongvariasjon bør denne testperioden vare i minst ett år.

Bedriften mener at det kan være en misforståelse omkring hvordan bryggeriet har beregnet mengde utslipp per døgn. Bryggeriet har tatt utgangspunkt i faktiske konsentrasjoner og vannstrøm senere år. Så har man lagt til en faktor på 60%. Dette mener bedriften gir representative grenseverdier for utslippet ved full utnyttelse av produksjonsrammen. Dersom man legger til grunn en vannstrøm på 10 l/s, vil dette gi nær doble grenseverdier. Dette vil være unødvendig høyt.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har rettet bedriftsdata og grenseverdi for gjennomsnittlig konsentrasjon for suspendert stoff slik bedriften har påpekt i kommentar til utkast til tillatelse.

Vannstrøm:

Fylkesmannen er enig i at vannstrømmen er den mest kritiske parameteren. Eksisterende tillatelsen regulerer imidlertid ikke total mengde prosessavløpsvann, og vi mener at en slik regulering er

nødvendig for å ivareta resipienten. Maksimale vannstrøm på 100 m³/t kan medføre overløpsutslipp og dette er ikke ønskelig. Her minner vi om at vannforskriften har som hovedformål å beskytte, og om nødvendig, forbedre eller gjenopprette tilstanden i alle vannforekomster.

Temperatur:

Fylkesmannen fastsatt grenseverdi på 45 °C i utkast til tillatelse, men ser at denne kan være utfordrende. Vi anser at det er rimelig å ta opp dette temaet etter at bedriften gjennomfører tiltak.

pH:

Fylkesmannen anser at pH-regulering ved kilden gir beste løsning miljømessig. Vi viser også til prinsippet i naturmangfoldloven og forurensningsloven som sier at kostnader bæres av tiltakshaver.

Prøvetaking:

Grenseverdiene i utkast til tillatelse er basert på dagens prøvetakingsprogram og beregnet på grunnlag av ukeblandprøver. Bedriften fremhever at det er usikkerhet hvordan utslipp beregnet ut i fra døgnblandprøver vil slå ut. Vi har imidlertid ikke mottatt nye forslag til konsentrasjonsgrenser og beregning for døgnutslipp fra bedriften. Vi har lempet krav for prøvetaking for KOF og suspendert stoff slik at bedriften kan velge om det tas døgn- eller ukeblandprøver for disse parameterne. Det skal imidlertid tas døgnblandprøver når prøven skal analyseres BOF₅. Vi har derfor ikke endret grenseverdiene i den endelige tillatelsen. Fylkesmannen aksepterer en prøveperiode på ett år. Vi anser det som hensiktsmessig at bedriften reviderer sitt måleprogram som skal dokumentere faktiske utslipp. Vi vil foreta ny vurdering når måleresultater foreligger og på bakgrunn av dem vil vi justere grenseverdier for organisk stoff og suspendert stoff.

4 Fylkesmannens vurdering og begrunnelse

Fylkesmannen har i denne tillatelsen lagt vekt på at tiltakene utføres på en måte som mest mulig reduserer ulempene for vannmiljøet. Dette er i samsvar med høringsinnspillene. Søknaden med tilhørende vedlegg og dokumenter og høringsinnspill er tatt med i våre vurderinger nedenfor.

4.1. Lovgrunnlag

Etter lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Disse rettsprinsippene omfatter vurdering i forhold til kunnskapsgrunnlaget, «føre-var-prinsippet», samlet belastning, at kostnader bæres av tiltakshaver, miljøforsvarlige teknikker for drift og rensning samt best mulig lokalisering. Arealene Hansa Borg Bryggerier disponerer, er regulert til industri og har vært benyttet til dette formålet i lang tid, og miljøpåvirkninger fra virksomheten skal i dette tilfellet ikke være nevneverdig på det biologiske mangfoldet. Vi har derfor ikke vurdert alle prinsippene detaljert, men fokusert på hvordan utslippet fra Hansa Borg Bryggeriet påvirker avløpsrenseanlegget.

Vi skal også vurdere tiltakene etter kravene og miljømålene i forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften). I henhold til vannforskriften skal tilstanden i vannforekomstene vernes mot forringelse, og skal bedres med mål om å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand, jf. vannforskriften §§ 4-6.

Fylkesmannen har fått delegert myndighet for forurensninger fra næringsmiddelindustri etter forurensningsloven, jf. rundskriv T-3/12. Kommunen kan imidlertid fastsette krav til påslipp fra virksomhet til offentlig avløpsnett, jf. § 15 A-4 første ledd. Dette innebærer at kommunen kun er

forurensningsmyndighet for påslippskrav satt innenfor rammene i § 15-A. Det fremkommer av kommentarene til forurensningsforskriften kapittel 15A at kommunen bare kan fastsette krav som kommer i tillegg til krav fastsatt av statlig forurensningsmyndighet. Med i tillegg til menes strengere krav til parametere i virksomhetens utslippstillatelse eller krav til andre parametere enn de som fremgår av virksomhetens utslippstillatelse. Det er således fortsatt Fylkesmannen (ev. Miljødirektoratet) som fastsetter krav som ivaretar miljømessige hensyn for virksomhet som trenger tillatelse etter forurensningsloven.

Tillatelser eldre enn 10 år bør vurderes for totalrevidering, jf. forurensningsloven § 18. Fylkesmannen har tatt initiativ til en full revisjon av Hansa Borg Bryggerier sin tillatelse pga. at tillatelsen er eldre enn 20 år gammel. 10-års-regelen følger av forurensningsloven § 18 tredje ledd, som sier at tillatelser i alle tilfeller kan tilbakekalles eller endres når det har gått 10 år eller mer. Omgjøring kan da finne sted uten at noen av de vanlige forutsetningene for omgjøring er til stede, og forurensningsmyndigheten har således en vid omgjøringsadgang.

4.2. Forhold til plan

Virksomheten ligger på et etablert industriområde på eiendommen 151/1677 i Kristiansand kommune. Området er regulert til industriformål, jf. reguleringsplan for Setesdalveien 17 og Moesgt. 2A, plan-id. 181, 28.4.1967.

4.3. Tekniske forhold og tilstand i resipienten

Virksomhetens sanitæravløp og prosessavløp, inkludert vaskevann ledes til kommunalt ledningsnett. Prosessavløpsvannet inneholder organisk materiale, men også partikler (eks. kornrester). Bedriften har utjevningsbasseng på ca. 350 m³, hvor prosessavløpsvannet samles før påslipp til kommunalt nett.

Ved normal drift vil påslippet ledes til renseanlegg ved Odderøya gjennom kommunalt ledningsnett. Ved overløpsdrift vil imidlertid deler av påslippet slippes direkte ut i Kristiansandsfjorden. Slik vi forstår det, er det bl.a. overvannsproblematikk som er hovedkilden til periodiske overløpshendelser. Vi vil likevel påpeke at bedriftens støtutslipp også kan være medvirkende til forurensningsproblemet i området. Dersom det er bedriftens påslipp som er hovedårsak til overløpet, må det gjøres tiltak for å hindre urensset utslipp til fjorden. Fylkesmannen er klar over at det pågår saneringsarbeid i området, og vi forventer at situasjonen vil bli forbedret innen kort tid. Mengde utslipp av organisk stoff, inkludert vannmengde er avgjørende for god drift av ledningsnett og kommunalt renseanlegg. Fylkesmannen mener derfor det er nødvendig å sette grenseverdi og målekrav for vannmengde i utslippstillatelsen. Vi viser her også til kommunens uttalelse og referat fra møtet mellom bedriften, konsulenten og kommunen den 13.3.2019, samt tilleggsopplysninger fra kommunen den 28.3.2019.

Kommunen påpeker at eget renseanlegg ved kilden, som er tilpasset sammensetningen av prosessavløpet vil være den beste løsningen på lang sikt. Vi mener også at bedriften bør vurdere dette alternativet når bedriften planlegger tiltak for å redusere belastningen på kommunens renseanlegg, jf. vårt krav om utredning i tillatelsens pkt. 12.2.

Vi regner med at virksomheten har en viss variasjon i utslippets mengde og sammensetning. Utjevningsbassenget kan redusere støtutslipp og ulemper ved det kommunale renseanlegget, men det kan være aktuelt å etablere ytterligere tiltak for reduksjon av mengde prosessavløpsvann og organisk stoff i utslippet. I den sammenheng viser vi til vannforskriftens bestemmelser, som setter krav om god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene. Utslippet fra Hansa Borg Bryggerier

ledes til kommunalt renseanlegg som går ut i Østergapet i Kristiansandsfjorden (Id.nr.: 0130010301-2-C).

Vannforekomsten er beskrevet som moderat eksponert kyst med lite tidevann og kort oppholdstid for bunnvann. Strømhastigheten er moderat. I 2012 var økologisk tilstand dårlig mht. makroalger, og kjemisk tilstand dårlig. I 2018 ble økologisk tilstand bedret, mens fjorden er fortsatt betydelig preget av miljøgifter. De fleste av disse har ikke klassegrenser og inngår ikke i økologisk klassifisering. Økologisk tilstand er satt til god, men kjemisk tilstand er dårlig i hele forekomsten. Det er bl.a. avløpsrenseanlegg, industri og overvann fra sentrumsområdet som bidrar med miljøgifter til området, jf. Vann-nett.

Det fremkommer ovenfor at vannforekomsten belastes med forurensning fra flere kilder. Fylkesmannen understreker at alle forurenserne har plikt til å medvirke til at utslippene går ned. Vi forventer derfor at bedriften gjennomfører utslippsreducerende tiltak og optimaliserer driften for å minimalisere utslippene.

Utslipp fra virksomheten ved Hansa Borg Bryggerier har ikke blitt redusert i de siste 20 årene og vi mener at bedriften bør modernisere utstyr og utføre tiltak for å oppnå utslippsreduksjon. Vi viser i den sammenheng til virksomhetens plikt til å ta i bruk miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som er tilgjengelige i dag og gir det beste resultatet, jf. forurensningsloven § 2 pkt. 3, BAT-prinsippet ("Best Available Technology"). Naturmangfoldloven § 12 presiserer også at tiltakshaver skal bruke miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

4.5. Vurdering av miljøpåvirkninger

4.5.1. Utslipp til vann - Prosessvannets mengde, temperatur og sammensetning

Produksjonsrammen er i den nye tillatelsen betydelig mindre enn den tidligere tillatelsen. Siden faktiske produksjonsmengden er styrende for mengden prosessavløpsvann regner vi med at utslipp fra virksomheten også reduseres. Det fremkommer av søknaden at virksomheten har mindre vann- og vaskemidlerforbruk i de siste årene. Egenkontrollrapportene viser også at bedriftens utslipp av prosessavløp ligger godt under eksisterende tillatelsens grenseverdi på 7,5 m³ for ølproduksjon og 2 m³ for mineralvannsproduksjon per år. Vi har derfor satt grenseverdi for vannmengde lavere enn hva som ble omsøkt. Vi har også tatt hensyn til kommunens innspill ved fastsettelse av grenseverdi for mengde utslipp prosessavløpsvann.

Utslippsvannets temperatur kan variere og det er viktig at virksomheten har kontroll på denne parameteren. Dersom temperaturen er under 45 °C i påslippet, forventes det ingen konsekvenser for renseprosesser ved det kommunale renseanlegget. Dette er også standardkrav for bransjen.

Hansa Borg Bryggerier viser til påslippstillatelse fra Kristiansand kommune, og mener at det er unødvendig å regulere temperatur og pH med grenseverdier når kommunen ikke ser dette som nødvendig. Hansa Borg Bryggerier foreslår at kun konsentrasjonen av KOF og SS reguleres med grenseverdi, og at BOF, TOC, SS, temperatur, pH og vannmengde overvåkes.

Prosessavløpsvann fra Hansa Borg Bryggerier inneholder organisk stoff og partikler i form suspendert stoff. Store mengder prosessavløp som kan slippes støtvis til kommunalt nett kan påvirke det kommunale renseanleggets funksjon negativt. Odderøya renseanlegg har sekundært rensekraft i tillatelsen noe som betyr strenge rensekraft for organisk stoff (gjelder for både KOF og BOF). Høyt utslipp av organisk stoff kan medføre oksygenmangel i vannet og det er viktig at

tillatelsen inneholder tydelige grenseverdier for de ulike parameterne som er karakteristisk for utslippet fra Hansa Borg Bryggerier.

Vi har satt utslippsgrenser for organisk stoff, målt som KOF, BOF, pH og for partikler. Vi forutsetter at utslippene ikke vil påvirke rensegraden i det kommunale renseanlegget negativt. For å dokumentere dette krever vi utslippskontroll.

I søknaden er det opplyst at produksjon av håndverksøl har medført økt utslipp av KOF. For å gjenspeile dagens produksjon og ta høyde for fremtidig økning i produksjonen, har Hansa Borg Bryggerier foreslått høyere konsentrasjonsgrense for organisk stoff enn tidligere grenseverdi i den eksisterende tillatelsen. De viser til at gjennomsnittlig konsentrasjon i perioden juni 2017 - juni 2018 er 1055 mg SS/l og 6130 mg KOF/l. Vi har satt grenseverdi for gjennomsnittlig konsentrasjon for KOF, BOF og SS slik som omsøkt, men mengdebegrensninger i kg/døgn for utslipp av disse parameterne må være basert på tillatt prosessavløpsmengde. Vi ber om at bedriften beregner mengde utslipp i kg/døgn på bakgrunn av fastsatt utslippskonsentrasjon og mengde prosessavløp slik at vi kan fastsette grenseverdier. Det skal gis en test- og prøveperiode på ett år slik at beregningen kan baseres på virksomhetens målinger og faktiske utslipp.

4.5.2. Utslipp til luft

Virksomheten har utslipp til luft via pipe fra oljekjel. Denne har en innfyrt effekt på 6,4 MW og er benyttet som reserveenergikilde. Bedriften har også tre små oljefyringsanlegg med en effekt på 108 kW/t. Anlegget er omfattet av forurensningsforskriften kapittel 27. om utslipp til luft fra forbrenningsanlegg med rene brenslere.

Fylkesmannen viser til forskrift om forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger og ber bedriften vurdere hvorvidt forbudet gjelder for virksomheten. Det er veileder til forskriften som er tilgjengelig på Miljødirektoratets hjemmeside.

Det er i tillegg diffuse utslipp fra produksjonen i form av lukt, CO₂, NO_x og svevestøv. Det fremkommer av søknaden at det er en merkbar lukt fra bryggeriet, men Hansa Borg Bryggerier viser til at de aldri har mottatt klager på lukt. Bedriften mener derfor at det er unødvendig å vurdere luktulempe fra virksomheten ytterligere. Fylkesmannen anser at virksomheten som et minimum må vurdere luktulemper i sin miljørisikovurdering. Selv om det er ikke foreligger klage på lukt, har virksomheten plikt til å redusere sitt utslipp.

4.5.2. Støy

Eiendommen er omkranset av eneboliger, riksvei 9 (Setesdalsveien) i nord, jernbane i sør og Kristiansand kirkegård i øst. De nærmeste naboene ligger i en avstand av ca. 70 m fra virksomhetens port. Åpen port ansees å være en av de største støykildene ved virksomheten. Nærmeste naboeiendom er for øvrig ca. 21 m fra bedriften. Sinus AS har gjort innledende målinger ved støykilden og en vurdering/beregning av dette støybidraget ved de nærmeste naboene. Sinus konkluderer med at forventet ekvivalentnivå og maksimalnivå fra porten ligger innenfor grenseverdien gitt i gjeldende utslippstillatelse for dagperioden (kl. 06-18). Mellom kl. 18 og 06 vil støybidraget fra den åpne porten ligge over grenseverdien gitt i gjeldende utslippstillatelse for kveld- og nattperiodene. Med en lukket port vil støybidraget imidlertid være under anbefalte grenseverdier i utslippstillatelsen.

Grenseverdiene for støy i den eksisterende utslippstillatelsen er strengere enn grenseverdiene i T-1442:2016 *Retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen*. Tidsrammer i den eksisterende

utslippstillatelsen defineres i henhold til den eldre og utgåtte retningslinjen fra 1985, jf. "Retningslinje for begrensning av støy fra industri, TA - 506:1985. Det er dermed behov for oppdatering og revidering av grenseverdiene for støy.

Virksomheten har flere støykilder som er knyttet til produksjon og transport, og støybelastningen kan ansees som jevn. Støybildet ved bedriften tilsvarer "Industri med helkontinuerlig drift" jf. retningslinje T-1442. Det er kun gjennomført en innledende støyvurdering, og vi mener derfor at det er nødvendig å gjennomføre støykartlegging og utarbeide støysonekart.

Det er flere kilder i området som bidrar til støybelastningen i nærmiljøet. Vi har derfor lagt de eksisterende tillatelsens grenseverdier til grunn i den nye tillatelsen, men tilpasset noe til den gjeldende retningslinjen.

4.5.3. Avfall

Virksomheten genererer organisk avfall i form av mask og berme. Dette må håndteres på en forsvarlig måte.

Vi har stilt krav om at det skal foreligge skriftlig avtale mellom virksomheten og mottakerne av produksjonsavfallet. Det er også viktig at mellomlagringen på bedriftens område skjer på en forsvarlig måte, slik at man unngår avrenning til omgivelsene.

4.5.1. Utslippskontroll

Fylkesmannen forventer at Hansa Borg Bryggerier har god og fortløpende kontroll av utslipp til vann og luft, samt støy fra virksomheten. Vi forutsetter at måleprogrammet fanger opp alle utslippsparemetere av betydning og at utslippskontrollen sikrer at grenseverdiene ikke overskrides.

Målingene av utslipp til vann skal minimum omfatte følgende parametere: avløpsmengde, KOF, BOF, suspendert stoff, pH, og temperatur. Virksomhetens måleprogram skal inngå i bedriftens egenkontroll. Måleprogrammet skal oppdateres og sendes til oss innen 28. juni 2019.

Måleutstyr skal være kalibrert, og det skal gjennomføres vedlikehold og kvalitetssikring for å sikre riktig måling.

5 Konklusjon

Vi har vurdert risikoen for det ytre miljø ved tiltaket som akseptabel. Vi forutsetter at virksomheten drives i samsvar med vilkårene i tillatelsen og i forurensningsregelverket for øvrig.

Denne tillatelsen fritar ikke Hansa Borg Bryggerier fra å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover eller plikt til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

6 Frister

Tiltak	Frist	Henvisning til vilkår
Etablere/oppdatere måleprogram (utslippskontroll)	28.6.2019	11.4
Årlig rapportering via Altinn	1.3. årlig	11.5
Gjennomføre støykartlegging og etablere støysonekart	31.12.2019	12.1
Kartlegging av utslipp	5.6.2020	12.2
Utredning for utslippsreduksjon	31.12.2019	12.3

7 Klageadgang

Vedtaket, herunder også plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Agder, jf. forvaltningsloven § 32.

En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes.

Vi gjør oppmerksom på retten etter forvaltningsloven § 18, jf. § 19 til å se sakens dokumenter

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning, eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute, eller klagen er avgjort.

Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Kunngjøring

Fylkesmannen vil kunngjøre vedtaket om tillatelse på vår hjemmeside; www.fylkesmannen.no/ag

Vi har sendt kopi av dette brev med vedlegg til berørte i saken.

Med hilsen

Ingunn Løvdal (e.f.)
miljøverndirektør

Veronica Skjævestad
faggruppeleder forurensning
Miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

1 Tillatelse med vilkår - Hansa Borg Bryggerier
AS

Kopi til:

Kristiansand kommune
RAMBØLL NORGE AS

Atle
Torvik
Kristians
en

Postboks 417 Lund 4604
Postboks 427 Skøyen 0213

KRISTIANSAND S
OSLO